

УДК 34.096

Ю.М. Попова

Полтавський національний технічний університет ім. Ю.Кондратюка, г. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Досліджено особливості розвитку регіонального ринку юридичних послуг під впливом глобалізаційних процесів. Визначено основні позитивні й негативні тенденції його розвитку. Встановлено, що внаслідок глобалізації вітчизняний юридичний бізнес виходить на міжнародний юридичний ринок.

Ключові слова: юридичні послуги, регіональний ринок, юридичний бізнес, глобалізація.

Постановка проблеми

Останні десятиліття сектор юридичних послуг переживає неухильне зростання, що є наслідком підйому в міжнародній торгівлі і появи нових сфер практики, зокрема, в галузі бізнесу та торгового права. Такі сектора як корпоративна реорганізація, приватизація, міжнародні угоди по злиттю і поглинанню, права на інтелектуальну власність, нові фінансові інструменти і антимонопольне право сприяють зростанню попиту на якісні юридичні послуги. У зв'язку з цим актуалізується необхідність дослідження розвитку регіонального ринку юридичних послуг під впливом процесів глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми розвитку ринку юридичних послуг знайшли відображення у роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних учених щодо якості діяльності юридичних фірм [1], особливостей надання юридичних послуг у конкретному регіоні [2], формування рейтингу регіональних юридичних компаній [3; 4], глобального ринку юридичних послуг [5]. Зростаючий вплив глобалізації на усі сфери життя людства, в тому числі, на сферу юридичних послуг, вимагає пошуку нових шляхів розвитку регіональних ринків юридичних послуг.

Мета статті – розкрити особливості розвитку регіонального ринку юридичних послуг в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу

Нині на юридичному ринку України представлені як багатопрофільні фірми, фахівці яких обслуговують практично всі галузі юридичної практики, так і вузькоспеціалізовані фірми, які працюють у своєму певному «юридичному полі». На сьогодні український ринок юридичних послуг можна поділити на два види юридичної спеціалізації: індустріальну та галузеву. Перша

визначається безпосередньо тією чи іншою галуззю індустрії, в якій працює компанія. До індустріальної спеціалізації можна віднести обслуговування юридичними фірмами підприємств нафтогазової промисловості, енергетики та зв'язку. У свою чергу, галузева спеціалізація визначається саме галуззю права, яку практикує юридична фірма. Найбільш яскравим прикладом галузевої спеціалізації є агентства патентних повірених та компаній, що спеціалізуються на вирішенні питань, пов'язаних, наприклад, з інтелектуальною власністю [4].

Щодо розвитку регіональних ринків юридичних послуг в Україні, то необхідно виділити чотири регіони: Київ, Харків, Донбас (Донецьк, Дніпропетровськ, Запоріжжя) і південний регіон (Одеса, Миколаїв, Крим). Західному регіону юридичні фірми приділяють значно менше уваги.

Відсутність ліцензування юридичної практики не дозволяє точно з'ясувати кількість гравців на ринку юридичних послуг України. Як показало проведене дослідження, більшість зареєстрованих адвокатських об'єднань знаходяться у Києві. Серед п'ятдесяти провідних юридичних фірм минулого року за межами столиці знаходяться лише п'ятнадцять [4]. Ситуація склалася саме таким чином, оскільки юристи концентруються не стільки там, де є клієнти, скільки там, де застосовується право, приймаються рішення. Ще півтора десятка років тому основною ареною, де виступав незалежний юридичний консультант, був районний народний суд. Адаже спорами, що вирішувалися державними та відомчими арбітражами, займалися наймані працівники підприємств та організацій — юрисконсультанти. Вони ж вирішували й інші правові проблеми юридичних осіб. Саме тому практика столичних адвокатів не мала суттєвих відмінностей від практики їх провінційних колег — народний суд був у кожному районі [6]. Протягом останніх років ситуація кардинально змінилася. Приватизація та поширення підприємництва привели до появи попиту на такі юридичні послуги, яких не існувало і

не могло існувати раніше. Формування специфічної клієнтури у сфері господарювання стало наслідком створення відповідного прошарку юристів, які почали її обслуговувати. Місцем їх розташування стала столиця. Адже саме у Києві знаходяться центральні органи виконавчої влади та вищі судові інстанції, сюди переносять свої головні офіси великі вітчизняні бізнесові групи. На жаль, останнім часом ми не спостерігаємо побудови лідерами ринку юридичних послуг офісних мереж у регіонах, як це відбувається, наприклад, у Західній Європі. Ще однією проблемою, на переконання авторів дослідження [6], є відсутність єдиних регуляторних норм і правил здійснення юридичної діяльності, а також нормативів і органу, який би контролював цю діяльність. Так, на ринку юрпослуг діють адвокати (адвокатські об'єднання) і суб'єкти підприємницької діяльності. Займаються вони, по суті, одним й тим самим видом діяльності. Але якщо діяльність адвокатури врегульована законодавчо, то юристи-підприємці у своїй діяльності абсолютно нічим не обмежені. Більше того, відсутні будь-які кваліфікаційні вимоги до суб'єктів підприємницької діяльності, які займаються юридичною практикою. Вже котрий рік поспіль юридичні фірми стабільно відзначають приріст свого доходу на 20 – 30 %. Подібна стабільність говорить про те, що попит на юридичні послуги, якщо й не перевищує пропозицію, то, принаймні, відповідає йому.

При оцінці реального стану справ на ринку регіональних послуг України юристи солідарні в одному – ринок юридичних послуг розвинений, але не перенасичений. Існує попит ринку на різні послуги: від Due Diligence та супроводу інвестиційних проектів до захисту у кримінальних справах, від М&А-угод до шлюбних контрактів. Останнім часом стали актуальними міграційні питання, а також послуги з реструктуризації бізнесу з використанням зарубіжних холдингів. Також за останні півроку помітно явне позбавлення в сфері інтелектуальної власності – реєстрація торгових марок, патентування, договори, судові суперечки і т. д. Так, протягом січня – вересня 2014 р. зареєстровано 22409 охоронних документів і станом на 01.10.2014 року (з 1992 року) усього зареєстровано 424643 охоронних документи [7].

Зокрема, Харківський регіон відкритий для інвестицій і бізнесу, що відкриває перспективи для юридичних компаній та їх співробітників. Показовим підтвердженням даної позиції можна назвати стрімку атаку харківського ринку рядом іноземних ІТ-компаній (Ecostar, Logica), які обрали саме цей регіон через відносну дешевизну і наявність талановитих кадрів у сфері ІТ. Крім ІТ, місцеві компанії акцентують свої зусилля на секторі агробізнесу, фармацевтиці, енергетиці, важкій

промисловості. Так, станом на 2014 рік у Харкові зареєстровано 46 юристів, 12 адвокатських компаній, 60 адвокатів, 8 адвокатських бюро, 6 адвокатських об'єднань, 86 юридичних компаній та 2 міжнародні юридичні компанії [8].

Крім відчутних переваг в роботі регіонального юридичного бізнесу, більшості вітчизняних юристів також притаманні «слабкі місця». Як відзначають експерти, це проявляється в слабкому знанні іноземних мов, недостатньому дотриманні стандартів юридичного обслуговування (оформлення документів), а також відсутності корпоративного стилю і ділового етикету (особливо в одязі), відсутності міжнародного досвіду (роботи із зарубіжними фірмами у спільних проектах, навчання або робота за кордоном) [2].

Висновки

Серед основних особливостей розвитку регіонального ринку юридичних послуг в сучасних глобалізаційних умовах доцільно виділити наступні:

- зростання попиту на висококваліфіковані послуги і збільшення вартості юридичних послуг;
- укрупнення гравців ринку за рахунок об'єднання компаній;
- активне використання аутсорсингу та партнерських субпідрядних відносин між юридичними службами;
- збільшення філіальної регіональної мережі міжнародних юридичних компаній;
- підвищення рівня конфіденційності отриманої від клієнтів інформації, страхування відповідальності, сертифікація, впровадження систем менеджменту якості;
- розвиток маркетингу юридичних фірм: розробка брендів, перехід до більш чіткого позиціонування, управління замовленнями;
- приділення уваги людським ресурсам: розробка системи найму та утримання, навчання та просування персоналу, «вирощування» партнерів;
- закритість юридичного ринку, яку відзначають практично всі експерти.

Більшість угод українських юридичних фірм пов'язана з міжнародним фінансуванням і корпоративним правом (злиття, продаж та купівля компаній). Тому багато респондентів відзначають глобалізацію юридичного бізнесу та вихід вітчизняного регіонального ринку юридичних послуг на міжнародний юридичний ринок. У зв'язку з цим перспективи подальших досліджень лежать у площині міжнародного права.

Література

1. Sadanbekov Erkin. Основные тенденции развития рынка юридических услуг / Erkin Sadanbekov // Professional.ru. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://professional.ru/Blogs/Post/22867689/>
2. Юристы первой столицы. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.felix.kh.ua/ua/publikaczi/yuristy-pervoj-stoliczyi.html>
3. Ходуляк О. Формування репутаційного рейтингу регіональних юридичних компаній / О. Ходуляк // Економіка. – 2013. – №6. – С. 174 – 180.
4. 50 ведущих юридических фирм Украины 2013 года // Юридическая практика. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.ua/article.php?id=100108297>
5. Муранов А. Российский внутренний рынок платных юридических услуг: некоторые цифры / А.Муранов // Юридический бизнес. – 2009. – №12.
6. Ринок юридичних послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://yurincot.com/ru/yuridichnyi_visnyk_ukrainy/overview/?id=1136
7. Офіційний веб-портал державної служби інтелектуальної власності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/vsjogo8>
8. Национальный юридический каталог Украины. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://jurliga.ligazakon.ua/catalog/jurtype_18/region_28764.htm

Рецензент: д-р екон. наук, проф. Н.О. Кондратенко, каф. Менеджменту та маркетингу в міському господарстві Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, Харків.

Автор: ПОПОВА Юлія Михайлівна каф. Міжнародної економіки та маркетингу, Полтавський національний технічний університет ім. Ю.Кондратюка., м. Полтава, , кандидат економічних наук, доцент.
Конт. тел. – 099-057-75-22,
E-mail - popova_yulija@mail.ru

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РЫНКА ЮРИДИЧЕСКИХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Ю.М. Попова

Исследованы особенности развития регионального рынка юридических услуг под влиянием глобализационных процессов. Определены основные положительные и отрицательные тенденции его развития. Установлено, что в результате глобализации отечественный юридический бизнес выходит на международный юридический рынок.

Ключевые слова: юридические услуги, региональный рынок, юридический бизнес, глобализация.

DETERMINATION OF THE INFLUENCE OF CORPORATE CULTURE ON THE ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE

Y.M. Popova

Abstract. The peculiarities of development of the regional market of legal services under the influence of globalization processes. Identifies the main positive and negative trends in its development. It is established that the globalization of domestic legal business enters the international legal market.

Keywords: legal services, regional market, legal business, globalization.